

NIEZWYKŁE ZABYTKI ZIEMI CHEŁMIŃSKIEJ

Ziemia Chełmińska odegrała kluczową rolę w kształtowaniu granic w XIII wieku. Stąd, sprowadzony przez Konrada Mazowieckiego, zakon krzyżacki rozpoczął ekspansję na północny wschód. Na pobitych ziemiach powstawały miasta oraz najwcześniejsze na polskich terenach budowle ceglane. Na szlaku zamków ziemi toruńskiej znajdziemy wiele śladów przeszłości.

Przy drodze łączącej Toruń z Gdańskiem leżą dwa niewielkie miasteczka o bogatej historii.

Chełmża stanowiła niegdyś siedzibę diecezjalnych władz kościelnych, toteż gotycki kościół katedralny należy do najcenniejszych zabytków sakralnych na ziemi toruńskiej.

Położone nieco dalej **Chełmno**, zawieszona na wysokiej nadwiślańskiej skarpie i otoczona gotyckimi murami obronnymi z 17 basztami i Bramą Grudziądzką, jest jednym z najlepiej zachowanych zabytkowych polskich miast. Możemy tu zobaczyć prawie nienaruszony średniowieczny układ urbanistyczny z wieloma kamienicami, z których niektóre sięgają XIII wieku. Prawa miejskie nadane mu w 1233 roku stały się wzorcem przy zakładaniu w średniowieczu innych ośrodków miejskich (tzw. lokacje na prawie chełmińskim).

Ratusz w Chełmnie, wzniesiony na fundamentach poprzedniego, gotyckiego, w latach 1567- 1572, stanowi jedną z najpiękniejszych renesansowych siedzib władz miejskich w Polsce. Nieznacznie przebudowany w XIX wieku, zachował urok niezwykle harmonijnej budowli z ozdobną attyką i wyniosłą wieżą zegarową. Od 1982 roku mieści się w nim Muzeum Ziemi Chełmińskiej. Ciekawostką jest umieszczona na zachodniej ścianie oryginalna średniowieczna miara długości, tzw. **pręt chełmiński o długości 4, 35m**.

Niebywałą atrakcją Chełmna są **relikwie Świętego Walentego** znajdujące się w kościele farnym p. w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Poza kościołem farnym Chełmno posiada jeszcze pięć gotyckich świątyń.

Droga wzdłuż prawego brzegu Wisły prowadzi do naszego **Grudziądza**. Jak wiecie, w najwyższym punkcie skarpy nadwiślańskiej znajdował się zamek krzyżacki, rozebrany w XIX wieku w związku z rozbudową twierdzy wojskowej.

Z Grudziądza do Radzyna Chełmińskiego droga prowadzi przez **Pokrzywno**, w którym przetrwały niewielkie fragmenty budowli krzyżackich. O wiele większe wrażenie robią mury zamku w samym **Radzynie**.

Pomimo, że zamek zachował się jedynie fragmentarycznie, zaliczany jest do najważniejszych zabytków średniowiecznych w Polsce. Budowę rozpoczęto w 1234 roku i do czasu wzniesienia Malborka, radzyński zamek pełnił dominującą rolę w administracji państwa krzyżackiego.

Położony wśród niedostępnych bagien i lasów, miał kluczowe znaczenie na ważnym szlaku z Torunia w głąb Prus. Od czasów wojny trzynastoletniej, zakończonej pokojem toruńskim w 1466 roku, do rozbiorów był w posiadaniu królów polskich, a kres jego świetności położyły wojny szwedzkie. W XIX wieku został częściowo rozebrany.

Kierując się dalej na wschód, warto odwiedzić **Sanktuarium Matki Boskiej Cygańskiej w Rywałdzie**. W tutejszym klasztorze można zobaczyć celę internowanego księdza kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Na wzgórzu, przed wjazdem do Jabłonowa Pomorskiego, stoi XIX- wieczny neogotycki zamek bliźniaczy słynnej rezydencji arcyksięcia Maksymiliana Habsburga - Miramar w Trieście nad Morzem Adriatyckim.

Kolejne dwa miasta: **Brodnica i Golub - Dobrzyń**, wiele zawdzięczają rezydującej tu siostrze króla Zygmunta III, Annie Wazównie. W Brodnicy zajmowała ona renesansowy pałac, w którym obecnie mieści się biblioteka, zaś w Golubiu mieszkała w przebudowanym gotyckim pokrzyżackim zamku.

Tuż obok Golubia położona jest **Szafarnia**, dokąd przyjeżdżał na wakacje Fryderyk Chopin. Jako 14- i 15- letni chłopiec spędzał czas w dworze rodziców swojego przyjaciela Dominika Dziewanowskiego. Po latach z rozrzewnieniem wspominał ten czas jako beztrudny okres młodości. Pamiątką pobytów w Szafarni jest „Kurier szafarski”- listów formie gazetki pisane do rodziny. W swoich kompozycjach wykorzystywał wiele elementów zasłyszanej tu muzyki ludowej.

Dziś w dworcu działa Ośrodek Kultury im. Fryderyka Chopina, organizujący międzynarodowe konkursy młodych pianistów i prowadzący muzeum kompozytora.

Sylwia Wieczorek